

Received / Geliş
10.10.2018

Article History
Accepted / Kabul
20.12.2018

Available Online / Yayınlanma
20.12.2018

IMMIGRATION IN TURKEY AND SECURITY POLICIES OF IMMIGRANTS

**TÜRKİYE'DE GÖÇMENLİK VE GÖÇMENLERE YÖNELİK GÜVENLİK
POLİTİKALARI¹**

Mustafa Haydar ÖZTÜRK²

Abstract

Immigration (asylum seeking) is an old adventure as the history of humanity. People have to leave their own countries by regarding and risking everything because some of them just want to have better living conditions and some of them are not happy with the political troubles in their countries at all. This tiring and deadly trip makes them to have huge problems as well as this trip causes the negative political and social effects in the country where they immigrate. Turkey has been one of the most affected countries by immigrants' invasions recently. Actually receiving the refugees with open arms is very old tradition of Turks; Ottoman Empire helped the Jews who escaped from Kingdom of Spain's pressures which dates back to 15th century. Receiving approximately 4 millions of refugees who have escaped from their countries because of socio-economic problems and political repressions from South-East border's neighbour of Turkey has based on the tradition of historical friendship and brotherhood. Turkey has made international agreements for the refugees to shelter, to deploy, to find a job and to integrate them into social life. On the other hand, Turkey has to take a range of precautions in itself. Among these precautions, 'security' fronts as the most important factor. In this study, we are going to analyze the immigration policies of Turkey and the policies of immigrants' security which has been applied for refugees.

Key words: Immigration, immigration policies, security of immigrations, international agreements.

Özet

Göçmenlik (mültecilik) insanlık tarihi kadar eski bir serüvendir. Kimi yaşam şartlarını iyileştirmek; kimi ülkelerindeki politik huzursuzluklar yüzünden her şeyi göze alarak kendi öz vatanlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu yorucu ve ölümcül yolculuk kendilerine büyük sorunlar oluştururken, göç ettikleri ülkelerin politik ve sosyal yönden olumsuz etkilenmelerine de neden olmuşlardır. Özellikle son yıllarda Ortadoğu'daki kaotik ortamdan kaynaklanan toplu göçlerden en çok olumsuz etkilenen ülkelerden birisi de Türkiye olmuştur. Türkiye kendine sığınan insanları kabul etmesi ve onlara kapılarını açması çok eskiye; Osmanlı Devleti'nin İspanya Krallığı'nın baskılarından kaçan Yahudilere yardım elini uzatmasına, yani XV. yüzyıla dayanmaktadır. Bugün Güney Doğu komşularından gelen, ülkelerini, sosyoekonomik sorunlardan ve politik baskılardan kaçan 4 milyona yakın mülteciye kucak açması, tarihsel dostluk ve kardeşlik geleneğine dayanmaktadır. Türkiye, milyonları aşan mültecileri barındırmak, konuşturmak, iş bulmak ve sosyal hayata entegre etmek için bir yandan uluslararası anlaşmalar yaparken; diğer yandan kendi içinde bir dizi tedbirler almak durumunda kalmıştır. Bu tedbirlerin arasında "güvenlik" en önemli faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmamızda Türkiye'nin göçmen politikalarını ve uluslararası anlaşmaları incelerken, Göçmenler için uyguladığı güvenlik politikalarını irdeleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Göçmenlik, göç politikaları, göçmenlik güvenliği, uluslararası anlaşmalar.

¹ Bu makalenin ilk versiyonu 27-28.Eylül 2018 tarihlerinde Sakarya Üniversitesinde düzenlenmiş olan "Uluslararası Göç ve İletişim Kongresi"nde (www.imcc2018.sakarya.edu.tr) bildiri olarak sunulmuştur.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, mustafa.haydar@yahoo.com.

Giriş

Göç, Türk Dil Kurumu'na göre; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye; bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işidir. Tanımdan da anlaşıldığı üzere insanın ilk aklına gelen "göç" kavramı sadece bir ülkeden diğerine değil, ülke içinde bir şehirden başka bir şehre hatta kırsal kesimlerden şehir merkezlerine de olabilir.

Dünya tarihine baktığımızda kırsal kesimlerden şehir merkezlerine göç sebebi olarak iktisadi meselelerin ağır bastığını görebilmekte ve bu sebeplerden en önemlisine sanayi devrimi örnek verilebilmektedir (Castles, Haas, & Miller, 2014, s.70); çünkü yenilik, ekonomik alanda eskiyi yeniyile değiştirirken (Krugman, 1979, ss.253-266) insanların tercihlerini de değiştirmiş ve emek gücünün tarımdan tarım dışı sektörlere kaymasına sebep olmuştur. Bunun yanı sıra bir ülkeden başka bir ülkeye göç sebebi olarak siyasi nedenler de örnek verilebilir (Dewind & Kinley, 1988, s.196). Örneğin, dünya üzerindeki sömürücü kurumlara sahip toplumların sırtından büyük çıkar sağlanabilmesi, bu toplumlar üzerinde pek çok grup ve bireyin iktidar mücadelesi içerisine girdiği ve bu mücadele sonucu siyasal istikrarsızlığın hâkim olduğu görülmektedir (Acemoğlu & Robinson, 2018, s. 408). Siyasal ve ekonomik dengeyi bozan bu olayların sonucunda göç dalgaları gerçekleşip insanların refah düzeyi yüksek, istikrarlı ülkelere göçü gerçekleştirebilmektedir.

Örneklerden anlaşıldığı üzere göçün temelinde bir çatışma hali mevcuttur. Çatışmacı ortam ise bizi daha fazla tehditle karşı karşıya bırakmaktadır ve artık toplumda bir güvensizlik hissi belirlemektedir. Bu araştırmada toplumların kendilerini güvensiz hissetmelerine neden olan toplu göçlerin ülke politikalarını nasıl yönlendirdiğini ve bu risklere, tehditlere yönelik tedbirler göz önüne alınarak Türkiye'nin sınır ötesinde, sınırda ve ülke içinde uyguladığı ulusal güvenlik politikalarının AB uyum müktesebatında yer alan kriterlere göre nasıl şekillendiği incelenecektir.

Türkiye ve Göç Olgusu

Türkiye göç ve sığınmacılar konusunda tarihten gelen bir uygulamayı bugün de sürdürmektedir. Türkiye'de ulusal göç mevzuatı kapsamında 1950 ve 1964 yıllarında ilk kez 3 yasa; 2003-2013 yılları arasında 5 yasa; bu arada 19 yönetmelik çıkarılmıştır. Burada son yıllarda önlem bazında yasaların ve yönetmeliklerin çıkarılma gereğinin doğduğunu da görmekteyiz. Bu kapsamda son yıllarda Türkiye göç ve sığınmacıları ülkeye kabul ederken bu süreç dört safhada incelenmektedir: (Aliu, Öztürk, Aliu, & Özkan, 2016, s.19)

1.Akın: 2009 yılında başlayan akım, Kuzey Afrika ve Orta Doğu Ülkelerinin vatandaşlarının Türkiye'yi transit ülke olarak kullanıp Avrupa Birliği'ne yasal veya yasadışı göç dalgasını kapsamaktadır.

2.Akın: Türkiye'ye yerleşmek ya da çalışmak amacıyla AB'den kesin dönüş yapan veya Kafkaslar, Balkanlar, Orta Asya veya Ukrayna'daki Kırım Özerk Bölgesi gibi Türk kökenli ve Türk kültürüne yakınlığı ve akrabalığı olan yabancıları içermektedir.

3.Akın: Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşması kapsamınca ve AB ile yapılan uluslararası anlaşmalar çerçevesince, AB'de izinsiz ikamet eden kişiler ile Türkiye'den AB'ye yasal olmayan yollardan geçiş yapmış göçmenler ile ilgilidir.

4.Akın: Türkiye'ye geçici korunma kapsamında gelen Suriyeli, Iraklı sığınmacılar ile küresel iklim değişikliği veya doğal afetler, ülkelerindeki rejim baskıları sebebiyle Müslüman Ülkelerden zorunlu göç kapsamında gelenleri içermektedir.

Bu göç dalga ve akımlarının giderek çoğalacağı öngörülerek gerekli önlemlerin

alınması gerekmektedir. Öte yandan her göç akınının kendine özgü sorunları ve beraberinde getirdiği problemleri olmuştur. Bu sorunların başında doğal olarak güvenlik sorunları gelmektedir. Tüm bu sorunların üstesinden gelmek için ulusal ve uluslararası iş birliği zorunlu hale gelmiştir; çünkü bugün Türkiye'ye yönelik gerçekleşecek bir toplu göç, Avrupa için de aynı derece de tehdit olarak algılanmaktadır. Bu sebeple AB ile olan uyum sürecinde göç politikaları da önemli bir yere sahiptir.

Avrupa Birliği ile olan ilişkiler kapsamında Türkiye göç politikalarına kısa bir göz atarsak, 1990'lı yılların başlarında Maastricht Anlaşması ile AB ortak göç politikaları geliştirmede hükümetler arası iş birliklerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca Türkiye, mültecilerin hukuki durumuna ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre, Avrupa ülkelerinden gelerek sığınma talebinde bulunanlardan şartları uyanlara 'mülteci' statüsü tanınmıştır. Avrupa dışından gelenler ise "mülteci" kavramının dışında kalmaktadır. Bu nedenle, Avrupa ülkeleri dışından gelenler 1951 Sözleşmesinin genel hükümleri uyarınca "mülteci" statüsü için gerekli nitelikleri taşımasalar bile "mülteci" değil "sığınmacı" sayılacaklardır. Örnek vermek gerekirse, Türkiye'de Suriyeli mülteciler sorunu değil, Suriyeli sığınmacılar sorunu vardır. Bu ayırım önemlidir; çünkü batı basın-yayın kuruluşları maksatlı olarak durumu çarpıtıp "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler sorunu vardır." şeklinde kamuoyunda sorunun evrensel değil de sanki sadece Türkiye'nin sorunu olduğu imasında bulunmaktadırlar (Aybar & Kibar,2010, ss. 30-31).

Göç ve Güvenlik

İnsanoğlu için göç, yüzyıllar öncesinden beri giderek önem kazanmış ve hatta birçok toplumlar için zorunlu hale gelmiştir. Özellikle günümüzde bu olgu daha da problemlili hale gelmiş olup beraberinde göçmenlere yönelik güvenlik politikaları da ülkelerin gündemine gelmiştir. Bir yandan ulus devletlerin terörle mücadelede iç ve dış güvenlikleri tartışılırken, diğer taraftan dışarıdan gelen göçmenlerin beraberinde getirdiği risk ve tehditler hükümetleri bu alanda yeni politika arayışlarına yönlendirmiştir.

Waltz'un (2012) belirttiği üzere, savaş ve çatışma insan kaynaklıdır ve kaçınılmazdır, dünya üzerinde insanlar olduğu sürece bir güç mücadelesi vardır ve insanın doğası gereği de gücün peşinde olanların bir süre sonra çıkar çatışması yaşayacakları bir gerçektir. Bu yüzden, Dünya üzerinde çatışma ortamları olacak ve dünyanın bir yerlerinde sürekli siyasal istikrarsızlıklar, kaos, terör, savaş ve zulüm sonlanmayacaktır. Bunun sonucunda ise, çatışma ortamında bulunan insanlar hayatta kalabilmek için güvenli bir ülkeye göç etme eğiliminde olacaklardır (Mclaren, 2003, ss. 909-936). Göç başvurularını kabul edecek ülke ilk önce kendi menfaatleri gereğince güvenlik odaklı bir kabule gidecek; ama göç eden bu insanlar yasal yollardan bu ülkelere girmeleri mümkün olmadığı takdirde de yasadışı göçe başvurmaktan çekinmeyeceklerdir. Bu durumda da güvenlik politikaları geliştirmek kaçınılmaz olacaktır. Özellikle göçün 1990'larla birlikte güvenlik çalışmaları içerisine girmesiyle güvenlik ve göç arasında doğrudan bir bağlantı kurulmuş (Huysmans, 2006, s.16) ve güvenlik politikalarını kaçınılmaz kılmıştır. Bu gelişmeler de ülkeleri dış politika kararları alırken ulusal çıkarların ön planda tutulduğu, devletin çıkarları ve egemenliğinin vazgeçilmez olduğu bir yaklaşıma zorunlu kılmıştır (Mearsheimer, 1994, s.10).

Son zamanlardaki Avrupa'daki aşırı sağcı Partilerin yükselmesiyle ülkelere bir tehdit olarak görülen göçmenlere karşı, önlem olarak göç ve yabancı karşıtı politikalar geliştirildiği (Elmas & Kutlay, 2011, s.3) ve amaçlarının ülkelerini güvenlikleştirmek olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu güvenlik politikaları ekonomik ve toplumsal boyutta

olup istikrarın tehlikeye düşmesini önleyecek biçimde şekillenmiştir. Diğer yandan AB, 11 Eylül sonrasında oynamak istediği rol çerçevesinde dünyaya ve özellikle Müslümanlara doğru mesaj vermesi gerektiğini düşünmekteydi ve hoşgörü, çoğulculuk, çok kültürlülük, çeşitlilik /farklılık içinde birlik iddialarına rağmen özellikle Türkiye tartışmalarını başlatmış ve kendisiyle yüzleşmek durumunda kalmıştır (Oran, 2013, s. 386).

Göç konusunu güvenlik çerçevesince ele alınırken üretilen göç politikalarını sadece bir ülkenin dış politikasıymış gibi ele almak zordur; çünkü çatışma ortamının bir sonucu olarak bölgesel bir sorun olan göç, bölgesel bir iş birliği ile ele alınmalıdır. Bunun son dönemdeki gerekliliğini ise, 17 Aralık 2010 Tunus'ta bir gencin kendini yakmasının ardından, Arap Baharıyla yaşanan çatışmalardan doğan istikrarsızlık ve insanların hayatlarını koruma amacıyla toplu göçlerin yaşanması ve bu göçlerin başta AB ve Türkiye'nin ulusal güvenlik konusunun ana maddesi haline gelmesiyle görülebilmektedir; çünkü bugün sadece Türkiye'de değil Avrupa ülkelerinde de Türkiye'ye yönelen göç akımlarına karşı "göçün kontrol ve denetimi" aynı önemi taşımaktadır. AB'nin Türkiye'deki düzensiz göç ve sığınmacı akımına özel bir dikkat göstermesi tüm Avrupa için doğrudan sonuçlar ifade etmektedir. Türkiye'nin AB'ye aday ülke olarak, AB müktesebatına yasal olarak uyum sağlamaya zorlandığı görülmektedir ve bu da ülkelerin ortak göç politikalarına geliştirmesi ve buna yönelik güvenlik stratejileri geliştirmesine sebep olmuştur (İçduygu, Erder, & Gençkaya, 2014, s.247). Bu stratejilerin temelini ise tehditlerin dışarda ve içerde ortadan kaldırılması hatta önleyici tedbirlerle tehlike oluşmadan önlem almayı oluşturmaktadır (Dorff, 2008, ss. 25-27).

Dedeoğlu'nun (2015) belirttiği üzere uluslararası sistemde aktörler, üç farklı halkada güvenlik sistemi kurarlar. Bunlar: (Dedeoğlu, 2015, ss. 89-90)

1.En iç, halka: aktörün kendi iç, güvenlik sistemidir. Temelde rejimin ve doğal kaynakların korunması sayılabilir.

2.İkinci halka: devletin çevresindeki komşularıyla ilgili tehditleri içerir.

3.En dış, halka: en gevşek olan bu halkada devlete çok da yakında bulunmayan küresel tehditler ve küresel ekonomik krizler sayılabilir.

Bu çalışmada toplu göçlerin yaratacağı tehditlere karşı oluşturulan güvenlik politikaları bu üç halka başlığında değerlendirip ele alınacaktır.

Güvenlik Politikaları

Birleşmiş Milletler Göçmen Raporu'nda (BM, 2017) belirtildiği üzere, mülteci sayısı (sığınmacılar dahil) Türkiye'de tahmini olarak 2010'da 10.032; 2015'te 2.753.760; 2017'de ise 3.115.317 kişidir.

Bu verilere baktığımızda ülke olarak 2017'de en fazla mülteciyi barındırmanın Türkiye olduğunu görmekteyiz; buna karşın tüm Avrupa kıtası ise 3.494.293 mülteciye sahip. Nerdeyse tüm Avrupa kıtasının sahip olduğu sayı kadar Türkiye tek başına sınırlarında mülteci bulunmaktadır.

Rakamlardan anlaşılacağı üzere her geçen gün Türkiye'nin çevresindeki istikrarsızlık gittikçe artmış ve bu sebeple toplu göçlerin durağı Türkiye olmuştur. Bu da beraberinde güvenlik politikalarının göç çerçevesince de değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Bu politikaların üretilmesinde önemli bir etkiyi de AB'ye aday ülke statüsünde olduğu için Türkiye, bir yandan müktesebata uyum sağlamaya bir yandan da ulusal menfaatlerini gözetmeye çalışmaktadır.

Göç Strateji Belgesi'nde (2015) belirtildiği gibi, Türkiye aday ülke olması yanında, coğrafi konum itibarıyla de AB'nin göç politikasından en çok etkilenen ülkelerin

arasında yer aldığından, göç yönetimi alanında yasal ve idari kapasitesini artırması gerekmektedir.^[1] Küresel ve bölgesel yasadışı göç yollarının önemli bir kavşak noktasında bulunan Türkiye'de, bir taraftan yasal göç yönetimi ve uygulamalarının AB müktesebatıyla uyumunun sağlanması, diğer taraftan ise yasadışı göçle mücadelede caydırıcı düzenlemelerin yapılmasının yanında, gerekli prosedürlerin ve yapılanmaların tamamlanarak AB standartlarında bir işleyişin temini ile yasadışı konumda yakalanan yabancıların sınır dışı edilmelerine kadar geçen zaman içinde insani gereksinimlerinin karşılanması amacıyla politika ve stratejiler geliştirilmektedir. Bu politikalar göçmenler ülkeye girmeden göç alanında başlamakta ve ülkeye girişteki prosedürlerle yani sınır kapılarında kimin ülkeye girip kimin girmeyeceği ile devam etmektedir. Ayrıca, göç politikaları ve güvenlik stratejileri kapsamında ülke içinde yasal konumda bulunan göçmenlere tanınan hak ve statülerle ve sosyal hayata entegrasyonu konularında uygulamalar yapılmaktadır. Son olarak yasadışı göç ile mücadeleyle beraber göç yönetimi tamamlanmaktadır.

Bu aşamaları güvenlik stratejisi oluşturulurken kullanılan iç halka, ikinci ve üçüncü halka modelleriyle irdeleyip örneklerle açıklayacağız.

Ülke içi güvenlik politikaları

Güvenlik sisteminin en iç halkasını oluşturmaktadır. İçten gelebilecek ya da içten oluşabilecek tehlikeleri kapsamaktadır (Dedeoğlu,2015, s. 89) ve ülke içi göçe yönelik güvenlik politikalarını bu halkada değerlendirecektir.

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM,2016) bu politikaları sosyal yardım, barınma, iş piyasasına erişim, eğitime erişim, sağlık hizmetlerine erişim gibi konular çerçevesince şu şekilde belirlemiştir:

“Sosyal yardımlar olarak Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Belediyeler, Kızılay ve özel kurum ve kuruluşlar ile STK'lar tarafından gıda, yakacak, nakit para, yiyecek ve giyecek gibi nakdi ve aynı yardımlar ihtiyaç sahibi mülteci/sığınmacılara da aynı Türk vatandaşlarına olduğu şekilde dağıtılmaktadır. Ayrıca, ülkemiz yetkili makamlarından iltica/sığınma talebinde bulunan yabancılar ülkemizde tespit edilmiş olan uydu illerde (62 il) serbest ikamete tabi tutulmaktadır. İllere yönlendirme yapılırken kendi talepleri de dikkate alınmakta, özellikle aile birleşimine önem verilmektedir ve refakatsiz küçükler, bakıma muhtaç yaşlılar ve engelliler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Merkezlerde barındırılmaktadırlar. Bunun yanında, 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun gereği, 6 ay ikamet tezkeresi sahibi yabancılar, çalışma izni için Çalışma Bakanlığı'na başvuruda bulunabilirler. Bu hakka ülkemizde statü almış mülteciler yanında iltica/sığınma başvuru sahipleri de haizdir. Avrupa müktesebatı iltica/sığınma başvuru sahiplerinin 1 yıla kadar iş piyasasına erişimlerini şart koşmamasına rağmen, ülkemizde iltica/sığınma talebinde bulunanlar, hemen ertesi gün bu hakka sahip olabilmekte ve iş piyasasına erişimleri sağlanmaktadır. Eğitim hakları da ortaöğretim sonrasında eğitime devam etmek isteyen sığınmacı veya mülteciler ise yabancılar hakkındaki genel hükümlere tabidir. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin iki numaralı alt bendi kapsamında ülkemizden iltica/sığınma talebinde bulunan yabancılar, sığınmacı ve mülteciler ile ikincil koruma sahibi statüsündeki tüm yabancılar primleri genel sağlık sigortası kapsamında Devlet tarafından karşılanmak üzere sigortalı sayılmışlardır.”

Şu açıktır ki, ülke içinde mülteci veya sığınmacılara karşı alınan bu güvenlik politikaları daha çok sosyal hayata ve bireye yöneliktir ve bu sayede insanları sosyal

hayata entegre ederek oluşması ihtimal olan tehditleri önlemek adına alınan önlemlerdir.

Sınır Güvenliği Politikaları

Güvenlik sisteminin ikinci halkasıdır ve ülke sınırlarına komşu ya da yakın alanlar ve devletler, bu halka içinde yer alırlar (Dedeoğlu,2015, s. 89). Sınır kontrolü bir ülkenin en can alıcı görevlerindendir (Anderson, 1996, s.129), bu yüzden göçe yönelik sınır güvenliğinde alınan tedbirler ve uygulanan politikalar bu çerçevede değerlendirilecektir.

İçişleri Bakanlığı'nın (İB, 2010) belirttiği üzere; sınırlarımızda, sınır kapılarında, yurt içindeki geçiş güzergâhlarında ve ülkemizden çıkış noktalarında elektronik gözetleme, sürekli devriye, denetim gibi her türlü tedbir en üst düzeyde alınmış; yasadışı göçmenlerin, ülkemize girişi, ülkemizdeki hareketleri ve ülkemizden çıkışları mümkün olan en üst düzeyde engellenecek ve ülkemizin geçiş güzergâhı olmasının önüne geçilecektir.

Ayrıca, diğer kaynakta (*Göç Strateji Belgesi*,2015) belirtildiği gibi ise Türkiye'de yasadışı göçün önlenmesine yönelik sınırlarda etkin kontrol ve güvenliğinin artırılmasına katkı sağlayacak Entegre Sınır Yönetimi Strateji Belgesi yayınlanmıştır. Strateji Belgesi doğrultusunda AB tarafından desteklenen Entegre Sınır Yönetimi Projesi de ayrıca büyük bir öneme sahip olmuştur. Bu bağlamda, göç yönetiminde uluslararası iş birliği çalışmaları: Türkiye Göç Yönetimi alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla müşterek yürütülen çalışmalara etkin olarak katılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye; Budapeşte Grubu, Uluslararası Sınır Polisi Konferansları, CIREFI (Yasadışı Göç, Ve Sınır İhlalleri Konusunda Bilgi Değişim Merkezi), SECI Çalışma Grupları, AGİT İnsan Ticareti Eylem Planı gibi uluslararası kuruluşlar ve çalışma gruplarının aktif üyesidir.^[1] Ayrıca, Türkiye son birkaç yılda sınır kapılarında çalışan personelin evrak sahteciliği ve belge kontrolü konusunda eğitilmesi amacıyla yoğun eğitim programları düzenlemiştir. Aynı şekilde kolluk kuvvetlerinin yasadışı göç ve insan kaçakçılığı ile mücadele alanında eğitilmesi sağlanmış, ve bu eğitim programları ülke içinde kurumlar nezdinde olduğu kadar, uluslararası iş birliği yapılmak suretiyle de sürdürülmüştür. Yine, yasadışı göç ile mücadele kapsamında geçtiğimiz birkaç yıl içinde sınır kapıları ile yeşil ve mavi sınırlarda bazı önlemler alınmıştır. Bu çerçevede burada çalışan personel sayısı arttırılmış, ekipman takviyesi yapılmış, ülke içinde doğudan batıya hareketleri izleme amacıyla kontrol noktaları oluşturulmuş, ve yine deniz sularında gemilerin hareketlerini izleme amacıyla 24 saat açık irtibat noktaları kurulmuştur.^[2] Diğer yandan gerek INTERPOL ve gerek CIREFI kanallarıyla bilgi değişimi ve ihbar mekanizması etkin olarak çalıştırılmaktadır.^[3]

Göç yönetiminde sınır güvenliği uluslararası iş birliği ile çözülmeye çalışılmaktadır; çünkü küresel sorunların çözümü gene küresel ortaklıklarla aşılabilmektedir. Buna en güzel örnek AB ile Türkiye arasında olan ilişkidir.

I.AB-Türkiye ilişkisi

AB, göçmenleri mümkün olan en erken zamanda, sınırların dışsallaştırılması (Externalization of Borders) olarak adlandırılan yöntemle, Avrupa yolunda iken durdurmaya çalışan üçüncü ülkelerle iş birliği yapmaya çalışmaktadırlar. (Karampekios,Oikonomou,& Carayannis, 2018, s. 338) Böylelikle sınırlarına dayanmadan önce bir dizi güvenlik strateji geliştiriyor ve kendini garanti altına alıyor. Bu 3. Ülkelerden en bilindiği de Türkiye. Türkiye ile yapılan antlaşma "Joint Action Plan" 2015 Kasım'da sonuçlandı ve 2016 Mart'ta ise yeniden gözden geçirildi. Bu antlaşmanın temeli sınır güvenliği ve mültecilerin barınağı ve Türkiye'den Yunanistan'a giren mültecilerin geri kabulünü kapsamaktadır. Karşılığında ise, Türkiye'ye 6 milyar avro vermek ve Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki yeniden iskân

edilmesine söz verilmiş ve ayrıca Türk vatandaşlarının vize serbestleştirilmesinin hızlandırılacağı sözü verilmiştir. (Karampekios vd., 2018, s. 340)

Devam eden sınırların askerileşmesi ve güvenli hale getirilmesi Avrupa Birliği'nin politikalarında uzun süredir devam eden bir konudur. Avrupa Birliği sınır güvenliği politikaları 1985, Lüksemburg'da imzalanan Schengen Antlaşmalarına dayanmaktadır. 1990'da "Schengen Alanı" olarak belirlenen ilk Schengen Sözleşmesi'nin başlatılmasından bu yana katılımcı ülkelerin sınırları kademeli olarak kaldırılmıştır; fakat katılımcı olmayan ülkeler için ise sert kontroller olmaktadır. 1999 Amsterdam antlaşması ile de Schengen Antlaşmaları ve kuralları AB hukukuna dahil edilmiştir. O zamandan beri, AB'nin dış sınırlarını güvence altına almak, toplumsal politikalarının temel taşlarından biri haline gelmiştir. (Karampekios vd., 2018, s.338)

Sınır ötesi güvenlik politikaları

Sınır ötesi güvenlik politikaları güvenlik sisteminin en dış halkasını oluşturmaktadır. Sınır ötesindeki bölgesel veya küresel savaş ve çatışmalar, küresel ekonomik krizler... gibi sebeplerden doğacak olan toplu göç dalgasını göç alanında çözüme kavuşturup insanların göç etme sorunlarını ortadan kaldırarak sınırlara dayanmalarını engelleme amacındadır. Bu yüzden sınır ötesinde göç alanındaki ülke ile ya da üçüncü ülkeler ile mültecilerin göç rotalarını değiştirmesi amaçlanarak antlaşmalar veya yardımlar yapılmıştır.

Türkiye'nin bu politikaları üretebilmelerinde büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirleri ve konsolosluklardaki göç ataşeleri etkin rol oynamaktadır, çünkü göç müşavirleri görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Genel Müdürlük arasında göç alanına ilişkin iş birliği ve koordinasyonu sağlayıp, görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önerip, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip ederek Türkiye'ye yönelik tehditleri önceden engellemektir. Ayrıca, Konsoloslukta görev alan Göç Ataşesinin ise, Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak; başvurularla ilgili bilgi ve belge toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancından talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına alarak görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip edip merkezi bu konuda bilgilendirip gerekli politikalar geliştirilmesini sağlamaktadır. (İçişleri Bakanlığı, 2015)

SONUÇ

Birleşmiş Milletler Göçmen (2017) raporuna göre Mülteci sayısı (sığınmacılar dahil) Avrupa'da 3.494.293 iken Türkiye'de 3.115.317'dir. Bu verilere göre, neredeyse tüm bir kıtanın yükünü tek başına taşımakta olan Türkiye, dünyada en fazla mülteciyi sınırlarında bulundurmaktadır. Bunun taşıdığı ekonomik yükten ziyade ulusal güvenliği tehdit eden riskler rasyonel bir şekilde değerlendirilmeli; ulusal çıkarların ön planda tutulduğu güvenlik stratejileri geliştirilip uluslararası sistemin çatışma ortamından uzak kalma kabiliyetini edinmemiz gerekmektedir. Bu da bölgesel veya küresel iş birliklerine daha fazla yönelerek sağlanmalıdır; çünkü küresel ve bölgesel sorunların çözümü hem küresel hem de bölgesel iş birliklerinden geçmektedir. Türkiye için göç konusunda karşılıklı bağımlılıktan dolayı en önemli aktörden biri Avrupa Birliği'dir. Avrupa'ya gelebilecek bir göç dalgası üzerinde 3. ülke statüsünde olan Türkiye, AB için göçün kontrol ve denetiminde çok önemli bir yere sahipken AB'nin Türkiye'deki düzensiz göç ve sığınmacı akımına özel bir dikkat göstermesi tüm Avrupa için doğrudan etkiye sahiptir. Dünyanın en çok mülteci bulunduran ülkesi Türkiye için ise maddi yardım alabilme adına Avrupa Birliği önemli bir küresel işbirlikçi olup bu yönüyle Türkiye'nin daha fazla işbirliği yapması gerekmektedir.

Kaynakça

- Acemoğlu,D., Robinson,J., (2018). Ulusların Düşüşü, İstanbul : Doğan Kitap.
- Akkerman,M., (2018)., "Militarization of EU Border Security", The Emergence of EU Defence Research Policy [Editör: Nikolaos Karampekios vd.], İsviçre : Springer.
- Aliu,A., Öztürk,İ., Aliu,D., Özkan,Ö., (2016). Türkiye'de Göç Olgusunun Mevzuat,Politikalar Ve Bilimsel Projeler Çerçevesinde İncelenmesi,2.nd. International Congress on Applied Sciences UUBK, 19.
- Anderson,M., (1996). Frontiers: Territory and State Formation in the Modern World, Cambridge: Polity.
- Aybar,R., Kibar,E., (2010). Yabancılar Hukuku, İstanbul: Bilgi Üniversitesi yayınları.
- Castles,S., Haas,H., Miller,M., (2014). The Age of Migration, New York: Palgrave Macmillan.
- Dedeoğlu,B., (2014). Uluslararası güvenlik ve Strateji , İstanbul: Yenyüzyıl.
- Dewind,J., Kinley,D., (1988).” Aiding Migration: The Impact of International Development Assistance on Haiti”, International Studies in Migration, Colorado: Westview Press.
- Dorff,R., (2008). “The Search For National and Homeland Security: An Integrated Grand Strategy”, Terrorism and Homeland Security [Editör: Paul Viotti, Michael Opheim], Florida: CRC Press
- Elmas,F., Kutlay,M., (2011). Avrupa'yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi, Uluslararası Stratejik Analiz Kurumu, Temmuz 2011, no.11.
- Huysmans,J., (2006). The Politics of Insecurity, New York: Routhledge.
- İçduygu,A., Erder,S., Gençkaya,Ö., (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023, İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırma Merkezi.
- Krugmann,P., (1979). "A Model of Innovation, Technology Transfer, and the World Distribution of Income", Journal of Political Economy 87, no.2: 253-266.
- Mclaren,L., (2003). “Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrants”, Social Forces 81, no.3: 909-936.
- Mearsheimer,J., (1995). “The False Promise of International Institutions”, International Security, Vol. 19, No. 3.
- Oran, B., (2013). Türk Dış Politikası (Cilt 3), İstanbul: İletişim.
- Waltz, K., (2009). İnsan Devlet ve Savaş, Ankara: Asil Yayın Dağıtım

İnternet Siteleri

- Birleşmiş Milletler Göçmen Raporu. (2017). Erişim Tarihi 20 Ekim 2018, <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.shtml>
- Göç strateji belgesi. (2015). Erişim Tarihi 20 Ekim 2018, http://www.goc.gov.tr/icerik3/goc-strateji-belgesi_327_344_694
- İçişleri Bakanlığı Genelgesi. (2010). Erişim Tarihi 20 Ekim 2018, <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/Icisleri-Bakanligi-2010-Genelgesi-Yasadisi-Goc-ile-Mucadele.pdf>
- İltica Göç İşlemleri. Erişim Tarihi 20 Ekim 2018, <https://www.egm.gov.tr/sayfalar/iltica-goc-islemleri.aspx>
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2015). Erişim Tarihi 20 Ekim 2018, http://www.goc.gov.tr/icerik6/yurtdisi-teskilati_273_274_4686_icerik